

Eesti emakeeleausamba lugu

1988

* 5. märtsil ilmub ajalehes "Punane Täht" Rein Siku kirjutis: "Võtaks kivi ja..." Autor tõdeb, et kogu meie kultuuriloo talletamine on koondunud vaid pealinna, ometigi on Virumaalgi rikka ajaloo ja kultuuripärandiga kohti. Näiteks Kadrina, võiks asuda emakeeleausammas...

* Ideest võtab vedu Rakvere Teater ja annetab Kalju Saaberi ohudraama "Koduvõõrad" etenduse ühe õhtu tulu samba heaks. Annetajaid on teisigi.

* Mais on Rakvere Muuseumis tuluõhtu emakeeleausamba toetuseks. Isamaalisi luuletusi loeb Linda Olmaru.

* Annetusi kogutakse ka Rakvere päevaldel, ülemaalse annetuslaine harja troonib emakeeleausamba idee. Rahad laekuvad Kultuurifondi, annetajate nimekirju avaldavad "Sirp" ja "Viru Sõna".

1989

* 1. jaanuari seisuga oli Eesti Kultuurifondi kogunenud 5432 rubla ja 80 kopikat samba heaks.

* Kevadel annab Linda Olmaru samba hüvanguks üle 1094 rubla, mille... kogus 12. korral Eestimaa eri paigus luulekava "Su laps ma, isamaa..." esitades.

1990

* Juuniks on annetusi kogunenud enam kui 10 000 rubla. Nüüd laekuvad summad Virumaa Fondi, sest Kultuurifond tunnistas oma võimetust ideed sambana realiseerida.

* Sügisehakuil ilmuvad Eesti tähtsaimates ajalehtedes üleilmse Eesti emakeeleausamba konkursi juhtmõtted. Konkursi korraldajateks on Virumaa Fond ja ajaleht "Virumaa Teataja". Võistlustöid oodatakse 1991. aasta maikuuks, üleilmsete Virulaste Päevade alguseks.

* Tasapisi jätkub ka annetuste laekumine, kuid esialgne hoog on kitsenevate majandusolude sunnil peatunud.

1991

* 10. juunil on Kadrina Keskkoolis koos konkursi žürii koosseisus Jaak Soans, Ekke Väli, Avo Järve, Silvi Viise ja Rein Sikk. Hinnatakse viit võistlustööd ja kaht ideekavandit. Võitjateks osutuvad skulptuuriüliõpilane Vergo Vernik ja arhitekt Raul Kõllamaa võistlustööga "Põrgupõhja Jürka". Eriauhinna saab Lydia Norden-toft Taanist.

* Juulis avatakse võistlustööde näitus Rakvere Muuseumis, 1. septembril aga Kadrina Keskkoolis.

* Suvel saavutab Virumaa Fond kokkuleppe Tartu firmaga "KIL Raidkivi", kes võtab enda peale emakeelesamba väljaraiumise.

* Sügisel ilmuvad ajakirjanduses üleskutsed — palvega teatada Virumaa kividest, mis sobiksid sambaks. Vastajaid, soovitajaid on mõnikümme.

* Eesti Teaduste Akadeemia looduskaitsekomisjon arutab Järvamaa Seidla asula ausammaste kivi edasist saatust ja lubab seda rändrahnuna kasutada emakeeleausamba jaoks. Varem on sellest kivist võetud tükke ka Albu vallamaja ees asuva A. H. Tammsaare ausamba aluseks ja kohaliku vabadussamba jaoks. Otsustatut tutvustab ajakirjanduses põhjalikult Ülo Heinsalu.

1992

* 18. märtsil algab ülemaaline korjandus emakeelesamba heaks. Rakveres teevad suure töö ära skaudid, ülemaaliselt tegutseb Virulaste Vennaskond, Tallinnas on Raekoja platsil korjanduskarpide juures Roheline Rügement Rein Sikk seniori innustusel. Annetusi saabub ka välisvirulastelt ja Virumaa sõpradelt näiteks Soomes. Kotka linnas kannab aadet Sirkka Soukka, suurima väliskorjanduse läbiviija. Sõna ja rahaga toetab ka lahetagune Tuiglase Selts.

* Kevadel pakub keelemees Mart Mäger välja, et emakeeleausambale võiks kirjutada Kadrina kandi vanasõna "Sõna seob".

* Vahetult rahareformi eel võetakse kokku korjanduse esialgsed tulemused. Laekunud on peaaegu 50 000 rubla.

* Kogu suve töötavad Seidla kivi juures "KIL Raidkivi" mehed. Sügiseks on vajalikud augud puuritud ja tarvilik kild murdub lahti.

* Sügisel peatab Virumaa Fond oma tegevuse leides, et emakeeleausamba rajamine tuleb ka organisatsiooni tegevuse lõppemisest hoolimata lõpetada, sest sõna seob.

1993

* Talvel viiakse Seidlast Tartusse paarikümne tonni raskune kivi. Tõstab "Kunda Tehaste" kraana, veab Lääne-Viru teedevalituse treiler, mõlemad töötavad sponsorluse korras.

* Tartus alustab tööd kiviraidur Margus Käap. Abi tõstetöödel pakub firma "Mobiil".

* Suvehakul luuakse Kadrina komisjon samba avamise korraldamiseks.

* Sügisehakul ootab teine sambatükk ikka veel Tartusse viimist, takistajaks on selle ümbruses jõudsalt kasvav vili.

EMAKEELEAUSAMBA

ARTIKLITE BIBLIOGRAAFIA

1. Vötaks kivi...	Rein SIKK	"Punane Täht" 03. 03. 1988
2. Emakeeleausamba heaks	O. KIRSS	"Viru Sõna" 21. 05. 1988
3. Taas Kadrina emakeeleausambast	Rein SIKK	"Viru Sõna" 15. 12. 1988
4. Emakeele ausambast	Olav MÄE	"Viru Sõna" 07. 08. 1988
5. Kadrina emakeeleausambast		"Viru Sõna" 30. 08. 1988
6. Ajalooline põhjendus emakeeleausamba rajamiseks Kadrinasse	Olav MÄE	"Päevaleht" 24. 11 1990
7. Ausammas eesti emakeelele ehk ülemaailmse konkursi juhtmõtted	Virumaa Fond	"Päevaleht" 24. 11. 1990
8. Saatesõna emakeeleausamba konkursile	Kalju SAABER	"Päevaleht" 24. 11. 1990
9. Ausammas Eesti emakeelele	"Virumaa	Teataja" nr. 12 1990
10. Veel emakeeleausambast	Olav MÄE	"Viru Sõna" 29. 07. 1991
11. Emakeele ausamba ülemaailmse kavandi võistluse tingimused		"Kultuur ja Elu" nr. 1 1991
12. Emakeelesamba konkursi jõuab lõpule	Rein SIKK	"Viru Sõna" 06. 06. 1991
13. Jaak Soans: "See on lahendus, mis pakub võimalusi."	Evar POST	"Viru Sõna" 15. 06. 1991
14. Emakeel väärrib ausammast	Maris MAKKO	"Kultuur ja Elu" nr. 1, lk. 14 1991
15. Kadrina saadikud püüdsid arutada emakeelesamba rajamist	Rein SIKK	"Viru Sõna" 30. 09. 1991

16. Tule, mõistus, koju!	Toom ÕUNAPUU	"Õp. Leht" 03. 08. 1991
17. Avalik kiri Toom Õunapuule	Rein SIKK	"Õp. Leht" 21. 09. 1991
18. 20 000 rubla Emakeelesambale	Rein SIKK	"Viru Sõna" 07. 01. 1992
19. Virumaa Fond kuulutab välja ülemaalse korjanduse	Rein SIKK	"Viru Sõna" 07. 03. 1992
20. Kas igavesti elav ei väärigi ausammast?	Enn MÄLGAND	"Viru Sõna" 07. 01. 1993
21. Korjandus jätkub, kast vahetab asukohta	Rein SIKK	"Viru Sõna" 19. 03. 1993
22. Kadrina emakeeleausammas loodetakse avada oktoobris	Rein SIKK	"Rahva Hääl" 22. 05. 1993